

PRAVICA

Glasilno krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej - Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 - Nefronktrana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 - Cena: za 1 mesec Din 5.-, za četrt leta Din 15.-, za pol leta Din 30.-; za inozemstvo Din 7.- (mesečno) - Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na uprave Jugoslovanske tiskarne, Kolportajni oddelek, Poljanski nasip št. 2 - Rokopisi se ne vračajo

Občni zbor Jugoslovanske strokovne zveze.

Nedeljski občni zbor Jugoslovanske strokovne zveze kot matice vsega stremjenja našega delavstva je bil prava in dostojna manifestacija moči in borbenosti krščanske socialistične strokovne organizacije. Kdor je videl v nedeljo v Rokodelskem domu v Ljubljani ta veličastni delavski parlament, kdor bral z obrazov starih delavskih bojevnikov in mlajših, še čisto svežih borcev tisto globoko navdušenje, ta je vedel, da je prišel res med »sklenjene in bojevite bataljone krščanskih socialistov«. Strokovne zveze in skupine so poslale na občni zbor 63 delegatov iz vseh krajev Slovenije. Zlasti so bili poleg izredno številne delegacije viničarjev zastopani v večjem številu kovinarji, rudarji in železničarji. Vseh udeležencev občnega zbora je bilo preko 100.

Udeleženci občnega zbora so z viharim navdušenjem pozdravili v svoji sredi ministra za socialno politiko tovariša dr. Andreja Gosarja. Oblasna odbornika referenta za soc. politiko dr. Brecej iz Ljubljane in dr. Vebler iz Maribora sta bila tudi zelo prisrčno pozdravljena.

Akademsko društvo »Borba« je poslalo občnemu zboru iskren pozdrav, želeč novih uspehov.

Občni zbor je otvoril naš še vedno čil in zdrav načelnik JSZ tov. Jože Gostinčar, ki je v uvodnih besedah pozdravil vse v tako odličnem številu zbrane zastopnike. Poudaril je važnost in pomen današnjega občnega zbora in prosil vse delegate, da vztrajajo na občnem zboru prav do konca. Vodstvo zbora predaja I. podnačelniku tov. Srečko Zumeru.

POROČILO NAČELSTVA JSZ.

Prvi podnačelnik JSZ tov. Srečko Zumer je izjavil:

Načelnstvo JSZ je imelo v preteklem letu težke naloge, ker vsled razmer, ki danes vladajo, ni moglo zbrati v Ljubljani toliko sodelavcev, da bi bili kos vsemu ogromnemu delu. Na eni strani to, na drugi pa je zopet načelnstvo pogrešalo iniciativnosti ob določenih prilikah iz delavstva in organizacije same. Mi hočemo, da smo v organizaciji vsi enaki in da je potem vsak tovariš med nami delavec v pokretu. Mi krščanski socialisti smo pokretaši! Ne bijemo se za golo doktrino, kot drugi, ampak za življenje in njega materialne in duhovne vrednote same. S tem, da se priznavamo za pokretaše, odločno pribijamo, da nimamo pred očmi nikoli svojih lastnih koristi. Mi vemo, da je vprašanje eksistence in življenja vsakega posameznika izmed nas, vsesplošno delavsko vprašanje.

Danes se kaže vsepovsod velikanska neorijentiranost delavstva. Vzrok tej desorientaciji je strašno razpaljeno strankarstvo prav naših dni, ki ga politične stranke še bolj podžigajo. Delavstvo po veliki večini ni delavsko zavedno.

Poudariti moram, da se je JSZ v zadnjem letu okrepila na znotraj in da se je njen vpliv tudi v javnosti poglobil in razširil.

Naše delo pa mora iti tudi preko meja Slovenije, na Hrvaško in v Dalmacijo, koder bijejo težke boje naši bratje v »Strukovnih Savezih«. Ni naloge JSZ boriti se samo za materialno dobrobit vsakega posameznika kot splošnosti, ampak tudi za vse duhovne dobrine, ki jih danes delavstvo ni deležno, ampak samo drugi. Za take naloge pa je treba pravega pokretaštva v vsakem posamezniku, v celokupni organizaciji in vsem delavstvu. (Živahno odobravanje.)

Za overovljenje zapisnika so bili izvoljeni posebni overovatelji, katerih poročilo, da je zapisnik zadnjega občnega zbora v redu, je vzel občni zbor na znanje.

Blagajniško poročilo.

Iz blagajniškega poročila, ki ga je podal tov. Vilko Pitako, je bilo razvidno, da je imela JSZ v preteklem letu 1.297.431.78 Din prometa. JSZ se je v celoti finančno okrepila in si ustvarila trdno gmotno bazo, ki jo tvori že sedaj močna organizacija, ki pa je šele temelj nadaljnjemu naraščanju. Treba je samo znati koncentrirati in s pridom uporabiti vse finančne sile organizacije. JSZ je razdelila v preteklem letu nad 100.000 Din brezposelnih podpor.

Tajniško poročilo.

Tajniško poročilo za preteklo leto je podal glavni tajnik tov. Ivan Gajšek. Vložni zapisnik zaznamuje 2.138 dopisov, med temi 135 važnih vlog na razna ministristva, druge javne urade in večja podjetja. Načelnstvo je imelo 48 važnih sej. Vršila se je ena konferenca predstavnikov naših centralnih organizacij radi »Pravice«, dve plenarni seji načelstev vseh zvez JSZ in osem skupnih sej načelstev JSZ, Krekove mladine in Delavske zveze, v katerih so se obravnavala vprašanja, ki tičejo naš celokupni delavski pokret.

Strokovno delo.

JSZ je priredila preteklo leto 64 javnih shodov in 34 sestankov in sej pri raznih organizacijah. mezdna gibanje so bila v papirnici v Vevčah z uspehom in v Bonačevi papirnici na Količevem z delnim uspehom. Intervencij osebnih in pismenih, v službenih in mezdnih zadevah je bilo nešteto, saj se je oglasilo v centralni pisarni nad 2000 strank, katerim je JSZ nudila svojo pomoč.

Veliko skrb je posvečala JSZ brezposelnim članom, da jim najde delovnih prilik in razdelila med nje čez 100.000 Din podpore iz fonda Delavske zbornice. JSZ ni pozabila na naše izseljenike in je organizirala v svojem delokrogu poseben »Izseljeniški odsek«, ki stoji v stiku z ministristvom za soc. politiko, Izseljeniški komisarijati in izseljeniki, katerim je nudil dejansko pomoč.

V pomoč glavnemu tajništvu so bile organizirane posebne komisije za izdelavo raznih uredb, ki jih namerava izdati ministristvo za soc. politiko. Tajništvo je sestavilo tudi važen statistični material o položaju tobačnih delavcev v podkrepitev zahtev tega delavstva. Ta material je bil poslan na merodajna mesta.

Delo v Delavski zbornici.

Glavno tajništvo je izdelalo s pomočjo posebne komisije predlog za nov boljši volivni red »Delavske zbornice« in ga predložilo zbornici. V »Delavski zbornici« je naša delegacija stvarno sodelovala pri vsem izvršenem delu zbornice, ki je razvidno iz njenega letnega poročila, kakor tudi pri načrtih nove stavbe »Delavske zbornice«, kamor se bo prihodnje leto lahko izselila tudi JSZ.

JSZ se je udeležila po štirih zastopnikih III. kongresa Delavskih zbornic, ki so sodelovali skoro v vseh odsekih kongresa.

JSZ je intervenirala pri vladi v Belgradu po svojem gl. tajniku in predsedniku organizacije v Vevčah v zadevi znižanja zaščitne carine na rotacij-

ski papir, ker je bilo delo papirniškega delavstva v nevarnosti in poslala v tej zadevi več stvarnih predlogov na merodajna mesta.

Propaganda.

Med večje prireditve JSZ je zabeležiti prvi kongres viničarjev v Ljutomeru, ki je zelo dobro uspel, prvi kongres Zveze tovarniškega delavstva v Trzinu in pohod tobačnega delavstva pred palačo velikega župana, kateremu je ob tej priliki razložil gl. tajnik tov. Gajšek zahteve in težke razmere tobačnega delavstva, ga prosil, da te zahteve podpre pri centralni vladi, kar je tudi storil. Upanje je, da naša organizacija kmalu pribori pravične pravilnike o plačah in pokojninah tobačnemu delavstvu.

Notranje organizacijsko delo.

Poleg obširnega strokovnega in propagandnega delovanja je JSZ posvečala vso skrb notranji spolnitvi in razširjenju organizacije. Kljub vsej stagnaciji v industriji in razdrapanosti med delavstvom, se je v preteklem letu večina obstoječih naših organizacij močno in razveseljivo razširila in na znotraj popolnila. Porast članstva je to leto prekosil vsa ostala leta po vojski. Skupin je bilo na novo ustanovljenih 15 in nekaj plačilnic. Število nereelnih članov je padlo proti lanskemu letu za eno tretjino. Relativno je najbolj napredovala »Viničarska zveza«, ki je pridobila blizu 1000 novih članov. Ta zveza je nastavila med letom svojega tajnika v Ljutomeru in organizirala sama za svoje člane fond za vzdrževanje za bolezni, nezgode, porod in smrti, ker tega država viničarjem še ni dala.

S 1. oktobrom t. l. je JSZ nastavila v Mariboru svojega strokovnega tajnika, ker se tam v kratkem ustanovi ekspozitura, katere odbor s tajnikom bo imel nalogo dvigniti organizacijo v mariborski oblasti, kjer so zato dani vsi pogoji.

Ta napredek v organizaciji je vplival na gospodarski položaj organizacije, ki je postal trden. Vendar pa se je izkazalo, da organizacijski ustroj JSZ ne odgovarja našim razmeram in času, zato je vodstvo pripravilo reorganizacijski načrt, ki se mora sprejeti in izvesti, s čemur bodo koncentrirane vse sile in potrebna sredstva pri centrali, ki bo tako postala tisto srce, katero bo dajalo vsem organizacijam, posamezniku in celoti, potrebno kri in življenje.

Z besedami: **Z nesebičnim in pozitivnim delom za delavstvo pridobivati novih pristašev, to naj bo naš program za prihodnje leto, ker v tem je naša bodočnost in obseženo vse, je zaključil gl. tajnik svoje izčrpno poročilo.**

POROČILO NADZORSTVA.

Ko je bilo prečitano pismeno poročilo nadzorstva, da je našlo vse račune in poslovanje v redu, je po kratki stvarni debati sprejel občni zbor soglasno predlog nadzorstva o absolutoriju odboru in tako enodušno odobril delo načelnstva in tajništva JSZ v preteklem letu.

NOVO NAČELSTVO.

V novo načelnstvo so bili izvoljeni soglasno sledeči tovariši: Jože Gostinčar, Srečko Zumer, dr. Andrej Gosar, Jože Rutar, Anton Marinček, Vilko Pitako, Jože Slak in Lojze Burkelje. Namestniki: Metod Hočevar, France Kordin, Fr. Vovko, Pečan Frančiška, Jože Bezljaj, Silvester Ivan, Bevič Franc in Milan Valand.

NADZORSTVO.

V novo nadzorstvo so bili izvoljeni soglasno sledeči tovariši: dr. Aleš Stanovnik, Jože Langus, Franc Košir, Medved Golmajer, Polde Sparhakel, Janez

Zadnikar in Majee Ivana. Namestniki: Kušar Viktor, Pangaršič Ivan, Jeme Franc, Božič Ivan, Zaje Lojze, Peterlin Srečko in Pogačnik Srečko.

Novo načelnstvo in nadzorstvo se na svojih prvih sejah konstituirata.

Poročilo dr. A. Gosarja.

Predsednik občnega zbora je po končanih volitvah podal besedo ministru dr. Gosarju, ki je po ponovnem viharjem pozdravu in med napeto pozornostjo vseh navzočih podal važen ekspezo o stanovanjskem zakonu, o delu in položaju vlade in namerah, ki jih ima v načrtu izvršiti v korist delavstvu. Njegov govor prinašamo na drugem mestu.

Občni zbor je z velikim navdušenjem in soglasno sprejel predlog neomajnega zaupanja svojemu tovarišu dr. Gosarju in mu želel obilo uspehov na težkem in odgovornem mestu.

Občni zbor je pozdravil s kratkim a važnim govorom, svojčas aktivni delavec v JSZ na Gorishkem, oblastni referent za soc. politiko dr. Brecej, katerega izvajanje je vzel občni zbor z odobravanjem na znanje.

Predsednik tov. Zumer se je zahvalil govornikom in navzočim za stvarno sodelovanje na dopoldanskem zborovanju, napovedal popoldansko nadaljevanje občnega zbora ob 2. uri, pozval vse delegate na popoldansko zasedanje, ki je namenjeno notranjim organizacijskim vprašanjem, reorganizaciji JSZ, »Pravici« itd. ter zaključil dopoldansko zborovanje ob pol 1. uri.

Večina udeležencev se je podala nato s tovarišema Gostinčarjem in dr. Gosarjem pred muzej k slikanju. Poročilo o poteku in sklepih popoldanskega zborovanja, ki je bilo enako nad pričakovanje lepo, navdušeno in stvarno, se objavi v »Pravici« prihodnjič.

Govor dr. Gosarja na občnem zboru JSZ.

Tovariši! Jaz vem, da vas zanima mnogo vprašanj, toda ker imam čas omejen, se hočem dotakniti samo tistih, ki so momentalno najbolj aktualna za vas. Takih vprašanj je toliko, da bi se dalo mnogo govoriti. Brez dvoma pričakujete, da vam povem, kaj se v Belgradu godi, kaj se bo dalo napraviti in posebno še, kaj lahko pričakujete v najbližjem času. Rečem predvsem eno: Vi morate položaj v Belgradu pravilno presojeti. Treba je vedeti, da sem sam med 18 ministri, da položaj ni tak, kakor je bil zadnjič, ko smo bili trije v vladi in da imamo poleg radikalne še drugo močno, politično skupino tako, da nimam takega vpliva pri odločevanju. Zato je razumljivo, da marsikaj, kar bi rad, ne bom mogel izpeljati. Kdor bi pričakoval, da bo šlo vse brez težave in da bom mogel vsem pomagati, ta bi pokazal, da ne razume razmer in da jih pravilno ne presoja. Naša naloge je torej, da v obstoječih razmerah dosežemo to, kar se da.

Stanovanjsko vprašanje.

Vi ste v listih lahko čitali predlog, kakršnega sem stavil jaz in kakršen je bil sprejet. Čisto gotovo je, da predlog ni tak, da bi mogel vse zadovoljiti. Jasno je, da če bi prinesel predlog, ki bi mogel vse zadovoljiti, bi z njim propadel in sploh ničesar ne dosegel. Zato moramo iskati neke kompromisne oblike, da zadovoljimo predvsem najemnike in tudi hišne posestnike. Imel sem pred očmi sledeče točke:

V dobro najemnikov.

1. Hotel sem, da za čas zime ne bi bilo deložacij. Mislil sem si, če dose-

žem to, da se bodo deložacije preprečile čez zimo, to bi bilo že samo podaljšanje deložacij do 1. maja. Popolno ukinjenje pa ne bi bilo. 1. maja pa bi bilo zopet tako, kakor danes, da je v več mestih 1500 do 1600 ljudi naslednji dan na cesti. Zato sem predvidel, da bi se likvidacija vršila preko zime. Vsak stanovanjski najemnik si lahko še v času zaščite izbira stanovanje, ker bo s tem v precejšnji meri rešeno tudi vprašanje najemnine. Lažje najemnik plača, če si prosto izbira stanovanje. Svobodna izbira stanovanja in svoboda hišnim posestnikom. Povedal sem v ministrskem svetu sledeč primer: Okrog mize naš sedi 18. Vsak na svojem stolu. Sedaj je lahko nezadovoljen vsak s svojim stolom ali pa hočete narobe, stol s svojim gospodarjem. Vi si lahko izmenjate stole, samo nobeden stol ne sme biti brez gospodarja in noben gospodar brez stola. To je praktično povedan moj predlog.

2. Maksimiranje najemnine ostane do 1. maja 1928. Za dobo, ki je za delavca najhujša, se ne sme poviševati. Samo en slučaj je tukaj izvzet, namreč ta, če bi se najemnik zanašal in bi ničesar ne storil, da bi si pridobil novo stanovanje. Sedaj pa nastane zelo važno vprašanje, pa kaj bo po 1. maju 1928? Gospodar lahko odpove, najemnik pa lahko izbira. Da bi se preko 1. maja podaljšal stanovanjski zakon, je izključeno in to bi bilo nevarno tudi za siromašne najemnike. Danes stanujejo mnogi premožni najemniki v novih hišah za drago najemnino. In sedaj bi prišlo do tega, da bi po 1. maju šli ti iz novih hiš v stare zgradbe in tam iskali stanovanja. Plačali bi več od siromašnih prejšnjih najemnikov tudi za voljo tega že, ker imajo kot bogataši boljše zveze. Zato sem v ministrskem svetu stavil sledeči predlog: gospodar, lahko odda stanovanje, komur hočeš. Samo stanovanje ne smeš imeti prazno nad tri mesece. Stanovanja, ki so nad tri mesece prazna, se lahko dodelijo potom stanovanjskega sodišča. S tem svojim predlogom pa sem propadel. — Drug predlog sem pa spravil skozi na ta način: Teden predno sem razdelil predlog med ministrski svet, sem bil pri Vukičeviću, pridobil ga za ta predlog in ta je tudi držal na seji z menoj. Tako sem s svojim predlogom prodril. V drugem slučaju bi tega sploh ne bilo, kar je danes. Sreča mi je pa bila mila. Našel sem drugi izhod: Marinkovića bodejo barake v Belgradu silno v oči in je iskal, kako bi mogel pritisniti na ljudi, da zidajo nove hiše. Ko sem jaz propadel s svojim predlogom, sem rekel: Če mi nočete dati tega, pa sprejem predlog Marinkovića, katerega sem tudi napisal. In zmagala sva; dosegla sva tole: da v stanovanjih, ki ne odgovarjajo zdravstvenim in gradbenim predpisom, ne bo povišanja najemnine in novih takih lukenj nihče več ne bo gradil. Ne smete preveč upati na to. Odpor proti temu je močan. Nisem siguren, da bo ta predlog tudi v skupščini prodril. Če bi Marinkovića ne bil pridobil, bi bil že v ministrskem svetu propadel. Tako pa je Vukičević, kar je dobro, glasoval za ta predlog. Že takoj drugi dan po sprejemu tega predloga, so protestirali hišni posestniki brzojavno in tudi osebno in to bo šlo še vedno naprej. Zato je potrebna akcija tudi z vaše strani in treba je, da se tudi vi branite. Mnogo reči je še napeljanih, ki jih pa ne bom mogel izvesti takoj.

Tako med drugim pravilnik o delavskih zaupnikih. (Pukšič: Ali je kaj drugačen od dosedanjega?) Katerega? Saj še ni bilo dosedaj nobenega. Predlog, ki je sedaj v delavskih zbornicah, je še samo predlog.

Pravilnik o podporah za brezposelne delavce. Ta pravilnik je bil ob padcu naše prejšnje vlade gotov, bile so potrebne le še male korekture. Za ta pravilnik imam že rezervirano mesto v finančnem odboru. Če ne bo kakih večjih izprememb, bo stvar lahko v doglednem času prišla na vrsto. Moj prednik je dal na razpolago za neke azile v Belgradu, ne za delavska stanovanja, ki so sicer tudi potrebni, celih 10 milijonov. Belgrajska oblast oziroma področje okrožnega urada v Belgradu do teh 10 milijonov nima pravice. Na Ljubljano bi odpadlo 6 do 7 milijonov, Belgrad pa na niti toliko vsoto nima pravice in zato bo moralo romati polovico nazaj v fond. K sreči sem prišel pravočasno v vlado

in sem rešil še toliko denarja, kolikor se ga je pač še rešiti dalo.

Delavsko zavarovanje.

Reforme delavskega vprašanja. Predložil sem finančnemu odboru predlog, da postanejo okrožni uradi v bolniških zavarovanih samostojni. Tudi ta stvar ne bo šla gladko, ker je tudi proti temu odpor. Mi pa se bomo borili za to. Važno je pa to zato, da ostane denar doma. Da je to važno, veste prav posebno za Slovenijo. Otvoritev Klenovnika je stala čez 300.000 Din. (Klic: »Aha, banketi, demokrati, socialisti!«) Jaz sem tam povedal, da se mora varčevati s težko prisluženim delavskim denarjem in zato se s tem ne morem strinjati. Z delavskim denarjem se ne smejo prirejati sprejemnice lepše, kakor so sprejemnice celo samega predsednika vlade. Za to se mora boriti vse pošteno delavstvo. In zadnjič so sodelovali pri tem vsi delavci brez razlike strank, zato mislim, da je danes še razpoloženje ugodno, treba je le, da ga podžgemo in mu damo podpore.

Invalidsko vprašanje.

Invalidsko zdravilišče Golnik je prešlo v upravo ljubljanskega oblastnega odbora. Tudi sem zasigural ali vsaj skušal zasigurati podporo iz fonda, iz katerega doslej naši invalidi niso še nič dobili. 2 milijona je moj prednik razdal za odkup invalidnine v druge svrhe. Ko sem prišel v ministrski svet, se moram tepsti, da dobim na posod za drugoletni proračun toliko, da za silo krijem te odkupnine. In zato vas prosim,

če ne gre vse tako gladko kot si želite vi in tudi jaz, bodite potrpežljivi, kajti sam moram biti najbolj potrpežljiv.

Naloge organizacije.

Sedaj pa še nekaj o vaši organizaciji: Imam resor, v teku enega leta že drugič, ki je za naše delavstvo najvažnejši. V celem parlamentu namreč ni niti ene stranke, ki bi imela smisel za delavske potrebe. In zato vas opozarjam na to, da krepimo vez, ki nas druži z našo politično organizacijo »Slovensko ljudsko stranko«. Mi kot važen in močan del slovenskega naroda lahko v skupnosti veliko pomenimo. To je ena stvar. Druga pa je, da smo v dobi, ko ni časa za teroriziranje. Program, dasi je potreben, ker moramo imeti ideale, vendar je sedaj čas samo za praktično delo. Sedaj lahko izpeljemo marsikaj. Priliko za to imamo v parlamentu in v oblastni skupščini. Mi politični delavci pa dobimo malo konkretnih predlogov, ki bi jih mogel človek vsaj deloma izvesti. Svoje moči moramo skoncentrirati. Primer: trboveljski rudarji se že dve leti tepejo za to, da se 14 dnevno obračunava in ne na 4 tedne. Vohati moram sam, zakaj je tako boljše za nje. Meni malo organizacij razloži v spomenici točno svoje potrebe. Treba je, da mi stavite predloge, in jih temeljito razložite, sicer mi je delo silno otežkočeno.

Vse malenkosti pustimo na strani. Ne prerokajmo se, ali naj se žanje s srpom ali z mašino, ampak: žeti je treba! Zdej je čas žetve. Prosim Vas, dajte praktično, jaz vas samo k temu pozivam! (Burno odobravanje in ovacijem dr. Gosarju.)

Jugoslovanska strokovna zveza.

Strokovna zveza rudarjev.

Kočevje. Škandalozne razmere med kočevskimi rudarji. Nedavno smo priobčili, kako strašne so razmere med kočevskimi rudarji. Oblastni poslanec tov. Križnik iz Trbovelj, sam delavec, je imel priliko, da je vse to videl na lastne oči. Protestiral je proti nekulturnim in nesocialnim razmeram ter zahteval, da se odpošlje na lice mesta tolstvarna komisija, ki naj vse podrobno preišče in predlaga tudi za krivce primerne kazni. Poleg vsega drugega je bila gotovo največja nesocialnost to, da niso pustili rudarju med delom niti toliko odmora, da bi pojedel kosček kruha. Kakor izvemo, je zahtevana komisija bila na mestu in zasliševala rudarje. Sedaj pa je še drugo, namreč to, da žive kočevski rudarji pod strahovitim terorjem. Tako si pred komisijo niso upali na dan s pravo in jasno besedo, kar jim je samo škodilo. Menda je edino, kar so rudarji na boljšem, to, da sme med delom pojediti kosček kruha, da ne pade skupaj. To pa ni vse skupaj nič! Tovariši rudarji, proč z malodušnostjo, organizirajmo se vsi kot en moč, da bodo vsaj človeški z nami postopali. Z organizirano silo bomo tudi pomedli vse tiste, ki tako nečloveško postopajo. Tovariši, rudarji v Kočevju, na plan!

Viničarji.

Kapela. Dne 2. oktobra po rani službi božji se je vršil pri nas strokovni sestanek skupine. Zelo dobro obiskan sestanek je vodil predsednik skupine tov. Vaupotič. Govoril je centralni tajnik tov. Rozman in sicer o splošnem pomenu stanovskih organizacij, o programu in nalogah Strokovne zveze viničarjev, o ideji kršč. socializma, kakor o žrtvah in naporih, katere je že in bo še moralo prenesti naše viničarsko ljudstvo, ako hoče prödreti s svojimi pravičnimi zahtevami in se uveljaviti v človeški družbi. Med drugim nas je govornik sponiral na pokojnega našega socialnega delavca dr. Jan. Ev. Kreka. Njegovo življenje je bilo le en sam delavnik. Uspehi njegovega dela so neveljive vrednote, ki jih je dosegel on slovenskemu narodu. Po njegovem zgledu moramo tudi mi viničarji hoditi. Delati, žrtvovati se, vsi za enega, eden za vse v krščanski vzajemnosti, to mora biti naše geslo. Ob spominu desetletnice njegove smrti so vsi navzoči zaklicali trikratni »Slava mu!«. Po sestanku ni bilo konca pritožb in vprašanj članov na svojega voditelja organizacije. Splošno je bilo to krasno zborovanje izraz ne-

omajnega zaupanja, ki ga more dobiti le oni, ki je iz njih vrst samih. Pristopili so vsi navzoči neorganizirani v našo vrsto, Živela borba!

Kapela. Da se hoče tudi pri nas z viničarji pometati, naj služijo kot dokaz naslednje vrstice: Viničar Šteiner je dobil odpoved službe od svojega oskrbnika g. Zemljič Antona v Radencih zato, ker ni hotel letos hoditi delat na oskrbnikovo posestvo. Tega pa ni storil zato, ker mu je lani ob koncu leta odtegnil oskrbnik za delo na njegovem posestvu precej dnevnic in plače. Lastnik vinograda, doma v Nemški Avstriji, je z viničarjem zadovoljen, ter mu je rekel, da mora ostati še nadalje v službi, do čim oskrbnik hoče na vsak način viničarja izgnati, zato, ker se mu letos ni pustil izkoriščati. Ne trdi se torej za stonj, da so oskrbniki in šaferji po nekod hujši od nekdanjih graščinskih priganjačev. Po viničarskem zakonu je viničar obvezan obdelovati samo gospodarjevo posestvo, nikakor pa ne oskrbnikovih. Žal, da se na mnogih krajih viničar, viničarski zakon in pa lastnik vinograda zlorablajo od tretjih oseb, pri čemer trpi največ viničar sam, ker mora služiti dvema gospodarjema. — Viničar Šilac se je pritožil radi tega, ker z gospodarjem že poldrugo leto ni imel računa za zaslužek, »ker gospodar tega ne more slišati«. Koliko drugega gorja mora viničar poleg tega od strani gospodarja še pretrpeti radi njegove surovosti, to je nezaslišano in vredno vse obsodbe. Eno kakor drugo je proti določbam viničarskega reda. Celotno vrsto pritožb, kakor tudi ta dva slučaja, smo izročili centralnemu tajništvu zveze, ki bo vse potrebno ukrenilo, da se vse krivice poravnajo in upošteva še veljavni viničarski zakon. Nam pa naj velja klic: Vsi v organizacijo! V njej je naša moč in zaščita! Odbor.

Železničarski vestnik.

Podaljšanje veljavnosti vezanih legitimacij (črnih in rdečih) za l. 1928. Kakor vsako leto, tako se bodo tudi letos v mesecu novembru prolongirale legitimacije nastavljenega osebja za leto 1928. Za to prolongacijo je pa določen sledeči red:

1. Dne 28. oktobra na Jesenicah za postajo in progovno sekcijo Jesenice ter vse edinice do vključno Kranj, Tržič, Planica in Bistrica-Boh. Jezero.

Dne 4. novembra v Novem mestu za postajo in prog. sekcijo Novo mesto ter za edinice dolenskih prog od vključno postaje Lavra.

3. Dne 7. novembra v Zid. mostu za postajo in prog. sekcijo Zidani most ter za edinice dolenskih prog vključno Litija—Zaprešič—Zid. most—Rimske Toplice.

4. Dne 9. novembra v Celju za postajo in prog. sekcijo Celje ter za vse edinice na prog. vključno Laško—Poljčane—Zreče—Grobello—Rogatec—Celje—Otiški vrh.

5. Dne 11. novembra v Ptujju za postajo in prog. sekcijo Ptuj ter za edinice proge vključno Cirkovci—Kotoriba, Ormož—Hodoš, Ljutomer—Gor. Radgona, Čakovec—Dolnja Lendava.

6. Od 14. do 19. novembra v Mariboru pri posameznih edinicah in za edinice proge vključno Maribor—Prevalje, Slov. Bistrica mesto—Št. Ilj. Edinice proge Prevalje—Limbuš pošljejo legitimacije postaji Maribor kor. kol., in one iz proge Slov. Bistrica mesto Št. Ilj pa postaji Maribor g. kol.

7. Od 21. do 30. novembra v Ljubljani za vse edinice in oddelke ravnateljstva v Ljubljani.

8. Od 7. do 12. novembra za edinice na prog. Ljubljana—Postojna, Ljubljana—Vrhnika, Ljubljana—Škofja Loka, Ljubljana—Kamnik in Ljubljana—Kresnice. Te postaje pošljejo legitimacije ravnateljstvu v Ljubljano v podaljšanje.

Kurilniške ekspoziture pošljejo legitimacije domicilni kurilnici.

Pri navedenih postajah se bodo istočasno podaljšale tudi legitimacije upokojencev. V to svrhu se morajo upokojenci prijaviti najmanj 14 dni pred prolongacijo najbližji žel. postaji, kjer biva vajo in oddati postajam legitimacije za podaljšanje. Da se bo pri upokojencih to delo hitreje izvršilo, morajo vsi upokojenci prinesiti seboj žadnji odrezek poštnega čeka, s katerim dobivajo pokojnino, ki se potem priloži originalnemu seznamu.

Upokojenci, ki k svojim legitimacijam niso priložili teh odrezkov, se bodo prolongirale po končani prolongaciji. Legitimacije, pri katerih bi manjkala slika, se ne bodo prolongirale.

Ravnateljstvo opozarja, da se je treba teh terminov brezpogojno strogo držati. Za čas prolongacije se ne bodo izdajale nove legitimacije.

Delavska zveza.

Okrajna Delavska zveza Sv. Miklavž vabi vse odbornike in zaupnike, kakor zaupnike od Svetinj in Sv. Bolfenka k redni odborovi seji, ki se bo vršila dne 1. novembra po rani maši v društveni dvorani Sv. Miklavž. Dnevni red: 1. Citanje zapisnika; 2. občni zbor (razprava); 3. občinske volitve; 4. slučajnosti. Posebnih vabil se ne bo razpošljalo, zato se držite teh navodil in se udeležite seje, ki bo nad vse važna. — Preds.

Političen pregled.

DOMA.

Najvažnejši dogodek preteklega tedna moramo imenovati debato v verifikacijskem odboru, ki je razen dveh mandatov potrdil vse ostale. Kramerjev in Urekov mandat sta bila verificirana z večino 11 proti 10. Tudi na seji narodne skupščine, ki se je vršila 18. t. m., so potrdili dosedaj 312 mandatov. O ostalih treh pa bo padla odločitev na prihodnji seji. Značilno je, da je socialistični poslanec Petejan govoril v narodni skupščini v prilog SDS in radičevcev. Minister za socialno politiko dr. Gosar je predložil ministrskemu svetu načrt, ki naj ustvari glede zaščite stanovanjskih najemnikov prehodno dobo, dokler ne pride do popolne ukinitve stanovanjskega zakona. Dalje je vlada obravnavala tudi načrt za spremembo volivnega zakona, po katerem naj bi skupščina štela 320 poslancev. Od teh jih izvolijo 270 posamezni okraji in torej ne bo več tako velikih volivnih okrožij, kakor jih predvideva sedanji zakon. Ta volivni red bo temeljito pometel vse manjše stranke, ker njihovi glasovi, raztreseni po širokem ozemlju, v posameznih okrajih ne bodo nič zalegli. 50 poslancev pa bo izvoljenih na državnih listi. Cela država bo eno samo volivno okrožje, vendar pa pridejo v poštev samo tiste stranke, ki bodo dobile nad 50.000 glasov v celi državi. Demokratska zajednica kljub dolgotrajne-

mu zborovanju ni končoveljavno razčistila položaja, ker je izrekla zaupanje predsedniku Davidoviču, a vzela na znanje tudi poročilo Marinkoviča, ki predstavlja oni del demokratskih poslancev, ki hočejo na vsak način ohraniti današnjo vladno koalicijo. Demokratska zajednica je predsedniku vlade Vukičeviću predložila svoje želje glede podtajniških mest ter sprememb med uradniki na županstvih in okrajnih glavarstvih. Zanimivo je dalje, da sta se našla stara prijatelja Radić in Pribičević ter sta sklenila zvezo, da bosta podpirala eden drugega v prizadevanju, da prideta na vlado.

DRUGOD.

V zunanji politiki imamo zaznamovati žalosten dogodek, ki pomenja za nas veliko izgubo. V Pragi je namreč neki albanski dijak izvršil atentat na praškega albanskega poslanika Cena bega, ki je atentatu podlegel. Večina listov piše, da je atentat člen v verigi proti naši državi naperjenih dejanj, ki jih sistematično vrši Italija. Rajni Cena beg je bil namreč eden od redkih albanskih mož, ki ni slepo sledil navodilom fašistične Italije, temveč je zastopal mnenje, da naj Albanija živi z Jugoslavijo v prijateljskih odnosih in naj ne zida preveč na italijansko »prijateljstvo«. — Napadi macedonskih bojnih organizacij se nadaljujejo. Najnovejši med njimi je poskus, zažgati zalogo smodnika v Zajčaru ob bolgarski meji. O priliki ponovnih napadov takozvanih makedonstvujoščih na predstavnike naše državne oblasti v Makedoniji pišejo inozemski listi o zvezah med Mussolinijem in Protegorovom, ki je vodja omenjenih macedonskih organizacij. Razumljivo je, da skuša Italija tudi macedonsko vprašanje zlorabiti v svoje razdiralne namene na Balkanu, ker se od nekdanj držži načela, da je treba balkanske države zaplesti v medsebojne spore, ter jih nato izrabljati. — Rakovski, diplomatski zastopnik Sovjetske Rusije v Parizu, je po dolgem diplomatskem boju vendar moral zapustiti Pariz. Odpotoval je, ne da bi se bil poslovil od francoske vlade. Moskva ga je poslala za poslanika v Tokio na Japonsko, ker je pristaš opozicije in se zdi vladajoči struji najbolj primerno, da se nahaja čim dalje od Moskve.

Ministrski svet sprejel stanovanjski zakon

Na seji ministrskega sveta, ki se je vršila dne 15. oktobra, je bil sprejet načrt zakona o spremembah in dopolnitvah stanovanjskega zakona od 15. maja 1925 in 23. oktobra 1926 v končoveljavnem besedilu.

Predlog tega zakona po spremembah, ki so se izvršile na prejšnjih sejah vlade, se glasi takole:

Člen 1. Prisilna izseljevanja najemnikov, zaščitenih z zakonom o stanovanjih od 15. maja 1925 in 23. oktobra 1926, iz stanovanj, na katera se nanašajo omejitve navedenih zakonov, se odlože brez razlike, ali je najemnik pristal na odpoved ali ne, dokler najemnik ne najde drugega stanovanja, v katerega bi se lahko vselil, najdalje pa do 1. maja 1928. To velja tudi za tiste najemnike, ki jim bo po čl. 3. tega zakona stanovanje odpovedano po 1. novembru 1927.

Člen 2. Od 1. novembra 1927 dalje preneha, izvzemši slučaj po čl. 4. tega zakona vsako dodeljevanje stanovanj.

Stanovanjska sodišča se ukinejo. Njihova pristojnost preide s 1. novembrom 1927 na redna sodišča.

Člen 3. Stanovanja, na katera se do 31. oktobra 1927 nanašajo omejitve zakona o stanovanjih od 15. maja 1925 in 23. oktobra 1926, lahko gospodar v času od 1. novembra 1927 pa do 1. maja 1928 vsak čas odpove in svobodno odda najemnikom, ki že stanujejo v takšnih stanovanjih.

Če se najemnik stanovanja, na katerega se do 31. oktobra 1927 nanašajo omejitve zakona o stanovanjih od 15. maja 1925 in 23. oktobra 1926, izseli, pa ni v istem mestu dobil drugega takšnega stanovanja, ostane gospodarju izpraznjeno stanovanje svobodno na razpolago brez vsakršnih omejitev.

Istotako ostane gospodarju na svobodno razpolago stanovanje, katerega

ne bi mogel oddati v roku enega meseca po izpraznitvi po predpisih odstavka 1. tega člena.

Člen 4. Gospodar, ki odda stanovanje, na katerega se do 31. oktobra 1927 nanašajo omejitve zakona o stanovanjih od 15. maja 1925 in 23. oktobra 1926, v nasprotju s predpisi čl. 3., ali ki v roku enega meseca po izpraznitvi ne bi hotel oddati, oziroma ga zadrži za sebe, se kaznuje po pristojnem sodišču z denarno kaznijo od 1000 do 5000 Din, dotično stanovanje pa se odda kateri od oseb, navedenih v zakonu od 23. oktobra 1926.

Pritožba proti tej razsodbi ne odloži njene izvršitve.

Člen 5. Če se je najemnik, kateremu je gospodar oddal stanovanje v nasprotju z odredbami čl. 3., že vselil, mora stanovanje v roku osmih dni, potem ko je bil obveščen o razsodbi pristojnega sodišča o kazni po čl. 4., izprazniti, sicer bi ga izvršilna oblast v roku 24 ur prisilno izselila.

Ravno isto velja tudi za gospodarja, ki se je v nasprotju s predpisi čl. 5. sam vselil v izpraznjeno stanovanje.

Člen 6. Veljavnost odredb čl. 11. zakona o stanovanjih od 15. maja 1925 oziroma čl. 6. zakona od 23. oktobra 1926 o dovoljeni višini najemnine za stanovanja, na katero se do 31. oktobra 1927 nanašajo omejitve zakona o stanovanjih od 15. maja 1925 oziroma 23. oktobra 1926, in sicer za osebe po čl. 6. zakona od 23. oktobra 1926, se podaljšuje do 1. maja 1928.

Na stanovanja, ki ne odgovarjajo splošnim gradbenim predpisom in najvažnejšim higienskimi pogoji, ostanejo odredbe 1. odstavka tega člena tudi po 1. maju 1928.

Na katera stanovanja se to nanaša, bo predpisal minister za socialno politiko s pravilnikom v sporazumu z ministrom za javna dela in ministrom za ljudsko zdravje.

Člen 7. Najemnikom, ki spadajo pod omejitve zakona od 15. maja 1925 oziroma 25. oktobra 1926, ki po odpovedi stanovanja v roku treh mesecev ne bi sebi našli drugega stanovanja, lahko gospodarji od tega roka dalje povišajo najemnino tudi preko višine, ki jo določa čl. 11. stanovanjskega zakona od 15. maja 1925 oziroma čl. 6 od 23. oktobra 1926, in sicer največ za četrtino do sedanje najemnine.

Najemnikom, katerim se je stanovanje odpovedalo pred 1. novembrom 1927, lahko gospodarji v navedenem slučaju povišajo najemnino z ozirom na 1. odstavek tega člena od 1. februarja 1928 dalje.

Člen 8. Veljavnost odredb čl. 4., 5., 10 g, d, ž, e, stanovanjskega zakona od 15. maja 1925 ostane v veljavi do 1. maja 1928.

Člen 9. Minister za socialno politiko se pooblašča, da lahko izda potrebne naredbe za izvršitev tega zakona.

Člen 10. Ta zakon stopi v veljavo z dnem, ko ga kralj podpiše. Obvezno moč pa dobi s 1. novembrom 1927.

Našemu ministru za socialno politiko priporočamo, da ta zakon razglasi vsem našim ministrom in da skrbi za njegovo izvršitev. Oblastem pa zapovedujemo, da po njem postopajo, vsem in vsakemu pa, da se mu pokorava.

Tedenske novice.

Novo ravnateljstvo v OUZD v Ljubljani. Minister za socialno politiko dr. Andrej Gosar je razpustil ravnateljstvo OUZD v Ljubljani. V novo ravnateljstvo so imenovani poleg zastopnikov delodajalcev sledeči zastopniki delojemalcev: Anton Marinček, uradnik Delavske zbornice v Ljubljani; Srečko Žumer, strojni stavec v Ljubljani; Andrej Semenič, strojni nadpreglednik v Mariboru; Miha Krek, urednik v Ljubljani; Melhior Čobal, ravnatelj Konsumnega društva v Zagorju ob Savi; Ivan Gajšek, strokovni tajnik v Ljubljani; Drago Kosern, strojni stavec v Ljubljani, ter Josip Ošlak, tiskarniški faktor v Mariboru. — Istotako je imenovano novo nadzorstvo OUZD.

Dr. Gosar za zaščito domačega delavstva. Minister za socialno politiko dr. Andrej Gosar je izdal na vse inspekcije v državi okrožnico, v kateri jih opominja, najpri izdajanju dovoljenj za zaposlitev inozemcev postopajo po najstrožji meri, vendar pa ne smejo iti tako

daleč, da bi morali celi obrati ali deli obratov radi tega ustaviti delo.

Stanovanjski zakon. Belgrajski hišni posestniki so imeli minulo nedeljo shod, na katerem so sprejeli resolucijo proti podaljšanju stanovanjskega zakona. — V Zagrebu pa so zborovali stanovanjski najemniki, ki so sprejeli sklep, da se morajo deložacije preprečiti tudi še po 1. maju 1928 in da naj se stanovanjski načrt soc. ministra porabi kot osnova za rešitev stanovanjskega vprašanja. — V Ljubljani so tudi sklicali hišni posestniki za četrtek zvečer protestni shod, pred par dnevi so ga pa vsled tehničnih zaprek preklicali.

Jubilej mest. Letos obhajajo 450 letnico ustanovitve mesta Krško, Višnja gora in Lož.

Burja podrla hišo. Zadnja velika burja v Hercegovini je podrla hišo kmeta Nikole Ljuboviča v Zabanju blizu Mostarja. Pri tem so bili ubiti gospodar, žena in dvoje otrok. Gospodarjevega brata so živega izvlekli izpod ruševin in ga prepeljali v bolnišnico.

Kitajski politik stopil v benediktinski red. V benediktinski red je stopil pred kratkim v Bruslju bivši kitajski ministrski predsednik Lau Tseng Tsiang, znameniti politik in diplomat, ki je bil predsednik kitajske delegacije na mirovnem kongresu v Versailles.

Nesreča pri delu. V Mariboru je Jakob Klančak snažil zid na tovarni Tement na Glavnem trgu. Nenadoma pa se je lestva, na kateri je stal, izpodnesla in je padel s tako silo na tlak, da je obležal. Prepeljali so ga v bolnišnico.

Smrtna nesreča. Dne 14. t. m. se je v Birollovem kamnolomu v Zagorju smrtno ponesrečil delavec Ciril Jušič. Prvi strel mu je spodnesel tla, tako da se je med kamenjem valil 80 metrov v globino. Kamenje drugega strela pa je padalo na njega. Kljub temu je umrl šele dve uri po nesreči in je bil do zadnjega pri zavesti, tako da je prejel še svete zakramente. Pokojni je bil beneški Slovenec, doma blizu Vidma, star šele 36 let.

Smrt in električnem drogu. 26 letni Ciril Lenart, čevljarški pomočnik iz Trbovelj, je pri Sv. Jedrti nad Laškimi 14. oktobra zvečer zlezal na električni drog in se prijel za žice elektrovoda Falatrbovlje. Velikanska napetost ga je takoj usmrtila. Visel je zgoraj do sobote zjutraj dokler ni prišel monter in ga snel.

Sneg in volkovi v Hercegovini. Pretekli teden je sneg pobelil vsa brda v Hercegovini. Vsled tega se pojavljajo volkovi v vaseh in so v veliko nevarnost tamkajšnjemu prebivalstvu.

Visoka starost. V vasi Jelačič je umrl neki star domačin v visoki starosti 108 let. Bil je do svoje smrti popolnoma zdrav in čvrst. V poslednjem času so mu še celo zrasli zobje ter se mu je okrepil vid in sluh. Novi zobje so bili manjši in ostrejši. Starčka je zadela srčna kap.

Še ne bo jasnosti!

Nedavno mi je zatrjeval neki trgovski nastavljenec, pristaš SLS, da je »Zveza privatnih nameščencev Jugoslavije« nepristranska, nestransarska in kulturno neopredeljena strokovna organizacija in zato ji tudi on pripada. Že takrat sem mu jaz to napačno naziranje pobijal in dokazoval, da je ta organizacija marksistična in da pripada amsterdamski »Internacionali«, a tega ni hotel verjeti, češ, na sestankih se tega ni govorilo (!) Vse tiste, ki imajo v »Zvezi priv. nam. Jugoslavije« napačne pojme, naj si prečitajo »Delavca« z dne 10. okt. t. l., ki je glasilo marksistične »Združene del. strok. zveze Jugoslavije«, ki je članica marksistične amsterdamske »Internacionale«, ko piše na prvi strani pod naslovom »Lep uspeh v boju za šurnik« sledeče: Trgovski uslužbenci, organizirani v naši »Zvezi priv. nam. Jugoslavije« itd. Če se govori ali drugod piše drugače, je to le prevara za naše ljudi, od katerih bi človek pričakoval malo več doslednosti. Naših privatnih nameščencev in trgovskih uslužbencev je v Ljubljani precej. Združimo se vsi v »Strokovni zvezi priv. nameščencev«, ki ima svoje prostore na Starem trgu št. 2-I. in naša moč bo velika in odločilna in ne bo treba nositi našega denarja največjim nasprotnikom krščanstva. —k.

Krekova mladina.

Iz centrale. Mesečnih statistik za september še niso poslane podružnice: Ljubljana, Celje, Ljutomer, Sv. Miklavž, Lesce in Zavrč. Tudi članarine še niso poravnale vse podružnice. — Centrala.

Zalog—Spod. Kašelj—Sneberje—Zadobrova. Podružnici bosta priredili sodelovanjem vseh krščanskih organizacij v Dev. Mar. v Polju v Društvenem domu 23. t. m. ob 4. uri popoldne proslavo 10 letnice smrti dr. Jan. Ev. Kreka. Spored: 1. Otvoritev in pozdravi zastopnikov organizacij. 2. Zalostinka. 3. Slavnostni govor. 4. Ančkina povest (deklamacija). 5. Delavki v spominsko knjigo (deklamacija). 6. Naša pesem. 7. Turški križ (igra v 4 dej.), spisal dr. Jan. Ev. Krek.

Lesce. Prvi redni občni zbor podružnice se bo vršil 23. t. m. ob 10. uri popoldne v društvenih prostorih v Lescah. — Desetletnico smrti dr. Jan. Ev. Kreka bo praznovala podružnica 23. t. m. ob pol 4. uri popoldne v društvenih prostorih. Na sporedu so deklamacije, petje in tudi točke domačega tamburaškega zbora ter govor. Vabi se vse naše krščansko misleče delavstvo, da se proslave v čim večjem številu udeležijo. — Odbor.

Vič. Redni letni občni zbor naše podružnice se bo vršil v petek 21. t. m. ob 8 zvečer v dvorani društvenega doma na Glincah s sledečim dnevnim redom: 1. Odobravanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo odbora. 3. Poročilo nadzorstva. 4. Volitev novega odbora. 5. Slučajnosti. Vse članstvo se vabi, da se važnega občnega zbora udeležijo polnoštevilno. — Odbor.

Kočevje. Spomin 10 letnice smrti našega dr. Janeza Ev. Kreka smo proslavili pretekli teden s sestankom in predavanjem, kar vse skupaj je bilo skromno, pa iskreno in naše.

Vič. V petek 28. t. m. se bomo spominjali našega dr. Janeza Ev. Kreka. Proslava bo ob pol 8 zvečer v Društvenem domu, ki bo do tedaj že prenovljen. Podrobnejši spored prinesemo prihodnjic.

Prevalje. Dne 23. t. m. bodo priredile vse krščanske organizacije proslavo desetletnice smrti dr. Jan. Ev. Kreka. Na sporedu so deklamacije, dramatični prizori, govor itd. Vabljeni vsi pristaši krščanske delavske misli.

Sv. Miklavž. 23. oktobra bo priredila podružnica skupno z našo strokovno in politično delavsko organizacijo proslavo 10 letnice smrti dr. J. E. Kreka po ranj sv. maši v društveni dvorani. Vabimo vse naše viničarsko delavstvo, kakor tudi viničarje iz Svetinj, Ljutomer in Sv. Bolfenka, da se te proslave udeležijo polnoštevilno ter tako skupno proslavimo spomin našega dr. J. E. Kreka. Odbor.

Zavrč v Halozah. Dne 30. oktobra ob treh popoldne bo priredila podružnica v stari šoli proslavo 10 letnice smrti dr. J. E. Kreka. Vabimo vso mladino kakor tudi člane strokovne zveze in tovariše od Sv. Barbare, da se proslave polnoštevilno udeležijo. — Odbor.

Dopisli.

Prevalje. Proslava 10 letnice Krekove smrti se bo vršila v nedeljo 23. oktobra t. l. Dopoldne ob 10 bo v župni dekanjski cerkvi služba božja, popoldne ob 3 v društveni dvorani na Fari govor tov. predsednika Krekove mladine Franca Kordina iz Ljubljane, nato igra »Srce«, deklamacije, petje. Pri prireditvi bo sviral tamburaški zbor. Po proslavi bo ustanovitev Krekove mladine, podružnice Prevalje. Velikim idejam in delom največjega moža v zgodovini slovenskega naroda se poklonimo v najobilnejšem številu.

Domžale. V nedeljo, dne 23. oktobra t. l., bomo priredili v zvezi s prosvetnim društvom v Grobljah proslavo 10 letnice Krekove smrti. S hvaležnostjo se spominjamo dr. Kreka vsi krščanski socialisti in se mu obdolžimo s tem, da se polnoštevilno udeležimo spominkse proslave. Ohranimo si v spominu njegovo delo in ga nadaljujmo po poti, ki nam jo je začrtal ta veliki mož, pravi boritelj za vse delavstvo. Zato pridite, da z veliko udeležbo pokažete svojo hvaležnost našemu boritelju. Spored proslave: 1. Petje. 2. Prolog. 3. Govor o socialnem delovanju. 4. Deklamacije. 5. Predava-

nje o potovanju na Velehrad s slikami. Vstop prost.

Preska. Naša podružnica Krekove mladine in tukajšnje Prosvetno društvo bosta proslavili v nedeljo 23. oktobra ob treh popoldne v Društvenem domu 10 letnico smrti dr. Janeza Ev. Kreka. Na sporedu so deklamacije in govor našega gospoda župnika o Krekovem delovanju za slovensko ljudstvo. Pri prireditvi bo sodeloval tudi naš tamburaški zbor. Vstop prost. Za člane Krekove mladine je udeležba pri proslavi obvezna. Vabimo pa tudi druge, zlasti naše delavstvo, da se te proslave udeleži v obilnem številu. — Odbor.

Jesenice. (Znorele ženske.) Tako si je namreč mislil vsak trezno misleč človek, ko je videl predzadnjo nedeljo na Jesenicah do petdeset in še starejše ženske poleg tega že matere s kopico otrok, ki so našemljene, z nemalim hruščem, vože se na vozovih okrog Jesenic, vabile na vinsko trgatve, ki jo je priredila Zveza delavskih žen in deklet. Pripomniti moramo, da je ta zveza pod varstvom socialno čutečih rdečih mož. Lepo in koristno za današnje razmere je, da se tudi ženske združujejo v zvezah in organizacijah. Te zveze pa morajo imeti predvsem namen, da dajo ženskam materam potrebno izobrazbo o vzgoji otrok in o vsem, kar se tiče družinskega življenja. V prvi vrsti naj skrbijo tudi zato, da dajo potrebni pouk tudi nepoučenim dekletom, kako je treba usmeriti svojo mlada leta, da bodo enkrat žene tako srečne, kot so srečne tiste, ki so znale v svojih samskih letih ceniti svoje dobro ime in poštenje. Tudi potrebna vzgoja v socialnem vprašanju se daje drugače, kot na podoben način. Take zveze bi vsakdo pozdravil z veseljem, ker bi bil prepričan, da čim več bo takih zvez, tem bolj se bo zmanjšalo število ločenih zakonov in nesrečnih družin. Na ta način bi se tudi zmanjšalo število nezakonskih otrok, ki jih žalibog ni malo in so v velik večini posledice nočnih zabav in veselic. S tem bi bil rešen tudi precejšen del socialnega vprašanja. Grajam pa na tem mestu tukajšnjo Zvezo delavskih žen in deklet, ki mesto da bi odvrčala dekleta od takih zabav, sama prireja veselice in takorekoč ukaže, da naj hodijo po noči na veselice in zabave. Vedite, da ste s tem sokrivi za marsikateri raz-

dor v družini in da ste vi krivi marsikatero solze nedolžnega otroka. Na ta način se socialno vprašanje pač ne rešuje, ampak še povečuje beda.

Tržič. V nedeljo 16. oktobra zvečer ob osmih so priredile vse naše organizacije »Prosvetni večer« v Našem domu posvečen Krekovemu spominu. Naši pevci so zapeli nekaj pesmi, gđe. Albin Korošec je deklamiral in pred ozaljšano sliko pokojnikovo so se poklonili zastopniki naših organizacij. Nad vse pa je povzdignil slavo pokojnemu očetu vseh naših organizacij, predvsem delavskih, č. g. Anton Vovk, kateri je v polurnem govoru orisal dr. Kreka, njegovo življenje in delo za svoj narod, predvsem za tiste, ki so najšibkejši med nami. Tako smo obhajali tudi v Tržiču 10 letnico njega, kateremu bi moralo biti hvaležno sleherni delavsko in slovensko srce. — Podjetnost v Tržiču se zelo razvija. Nasprotniki, gledajoč naš napredek, so ustanovili novo usnjarsko podjetje, ne vemo še pod kakšnim imenom in v kakšni obliki. Z napredkom v usnjarski stroki smo zadovoljni in želimo sreče!

Razno.

Velika stavka rudarjev v Nemčiji. V srednji Nemčiji je v področju premo-govnikov z rujavim premogom izbruhnila velika stavka rudarjev, pri kateri sodeluje 80.000 delavcev. Socialno demokratskim strokovnim organizacijam so se pridružile tudi krščanske demokratske strokovne organizacije. Stavka je nastala zaradi spora o plačah in ni izključeno, da se pridružijo še druge industrije.

Rudnik se je zrušil. Pri Sudbury-u so nameravali v kratkem opustiti rudnik, ki je obratoval 17 let. Odlasli so pa preveč dolgo, kajti rudnik se je v zadnjem času zrušil. Zemeljska površina se je v obsegu 400 kvadratnih čevljev pogreznila za par sto metrov. Nekemu rudarju, čigar hiša se je pogreznila 40 čevljev globoko, njegovi ženi in otroku se je po čudnem naključju po-

srečilo, da so priplezali nepoškodovani na površino.

Nenavadna stava. V Padovo je prišel neki Mellani, ki je prepotoval vso Italijo peš in je pri tem vseskoz vozil samokolnico pred seboj. Slo je menda za prav veliko stavo.

Poroke na Nemškem. Na Nemškem je bilo leta 1925. od 483.000 parov, ki so sklenili zakon, 285.000 čisto protestantskih, 122.000 čisto židovskih. Drugi zakoni so bili mešani, in sicer naravno največ med protestanti in katoliki.

Novo sredstvo proti raku. Na Angleškem so iznašli novo sredstvo proti raku. Preskusili so ga na podganah in se je v večini slučajev prav izobno obne-slo. Sedaj ga bodo z državno pomočjo preskušali v bolnišnicah.

Svinja ogrizla otroka. V enem od bu-kareških predmestij je pustila neka mati svojega štiriletnega otroka samega v sobi, katere vrata se ne zapirajo do-bro. Med odsotnostjo matere je udrila v sobo z dvorišča svinja ter odgriznila otroku prste desne roke in desno uho. Bolestno kričanje otroka je priklicalo sosede, ki so rešili otroka morebitne smrti ter ga dali prepeljati v bolniš-nico.

Ljudsko štetje v Turčiji. 28. oktobra bo v Turčiji ljudsko štetje. Izdane so najstrožje odredbe. Na dan štetja bodo morale biti zaprte vse trgovine. Nihče ne bo smel zapustiti hiše toliko časa, dokler ne bo komisija izvršila štetja. Za napačne podatke je določena stroga ka-zen. To bo tudi prvič v zgodovini Turčije, da dožene vlada natančno šte-vilo prebivalcev.

Za žene in dekleta.

Kaj moraš napraviti z rastlinami, ki rastejo v loncih. Meseca oktobra nasto-pijo že precej hladne noči, zato se pri-poroča, naj se spravijo v loncih rastoče na prostem razložene rastline, in sicer bolj občutljive vsaj pod kako ostrešje. Preden pa se prenesejo pod ostrešje, naj se skrbno osnažijo. Lonci naj se umijejo na zunanji strani, luknje na dnu loncev naj se odmaše, suhi cveti in

listi naj se otrebijo, privzdignjena zem-lja naj se potlači z roko, izprana zem-lja naj se nadomesti z drugo, posebno pa je treba paziti, da se spravijo z lon-cev vsi polži in drugi mrčes. Iz loncev na prosto presajene cvetlice naj se vsa-de zopet v lonce.

Duh po rožah imaš lahko vedno v sobi, če deneš lističe lepo dehtečih rož v posodo, ki se dobro zapre, pridenes nekaj soli in špirta in posodo včasih za nekaj minut odpreš.

Za kratek čas.

Pri zdravniku. »Vi morate hoditi več na sveži zrak, pa manj v gostilno.« — »Za to bi mi pa ne bilo treba priti sem, to mi je že žena povedala.«

Vrata išče. »Zakaj pa čakate tu na stopnjicah, saj vendar imate ključ?« — Student: »Ključ že imam, samo pravih vrat ne morem najti.«

Iz previdnosti. »Zakaj si pa za otroka kupila tako visok stol?« — »Zato da vsaj slišim, kadar doli pade.«

Moderna slovnica. Kako je prihodnji čas glagola: »Poročim se?« — »Ločil se bom.«

Novica. Hotelski vratar (novodošlemu gostu): »Strašno vreme je danes!« — Gost: »Da, da, in kako se to hitro izve; brivec mi je ravnokar pripovedoval o tem.«

Bolja plačajo. »Milka, klavir se boš morala bolj pridno učiti; če boš vsak dan igrala eno uro, dobiš vsakokrat en dinar.« — »Tetka, en dinar je premalo; naši sosedje so mi obljubili po pet dinarjev, če ne igram.«

Dokaz. Učitelj: »Če se postavimo z glavo navzdol, nam kri sili v glavo; kako pa da nam ne sili v noge, ko stojimo pokonci?« Učenec: »Zato, ker noge ni-so tako prazne kot glava.«

Razlika. Aleksander Veliki je mors-kemu roparju predočeval sramotnost tega počenjanja, ta pa mu je odvrnil: »Sem pirot (morski ropar), ker imam le eno samo ladjo; če bi imel celo bro-dovje, bi bil pa osvojevalec.«

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1354 Din, za 100 lir 310 Din, za 1 dolar 56.50 Din, za 100 francoskih frankov 222 Din, za 100 češkošlovaških kron 168 Din, za 100 šilingov 801 Din.

NAJCENEJŠE IN SOLIDNO STE POSTREZENI V TRGOVINAH
FRANC PAVLIN, LJUBLJANA, GRADIŠČE ŠT. 3
PODRUŽNICI: TRG TABOR ŠT. 4 BORŠTNIKOV TRG ŠT. 4.

Vsak zaveden somišljenik je član

I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani.

Vsaka varčna gospodinja kupuje vse pri svoji lastni zadruzi. --- Vsak dober računar more izračunati, da se kupi najceneje v našem konzumu.

Franz Herwig — L. A.:

Sveti Boštjan iz predmestja.

Moderna svetniška legenda.

Tu in tam se je vrnil po delopustu v krog svojih prejšnjih tovarišev. Spomin nanj še ni bil ugasnil in o njem legende so nastajale. Za umazanimi mizami je sedel s temi ljudmi pri kozarcu plehkega piva: ves je bil obdan z dimom smrdečega tobaka kakor svetniška ikona v oblaku kadila. Razgovarjali so se o malenkostnih in trpkih vsakdanjih zadevah; Boštjan jim je znal dati glo-bočji pomen. Ljudje so ga komaj razumeli, toda tako nekako je bilo, kakor da se navidezno mrtvi gibljejo. Duše še niso odprle oči, toda tu in tam je spreletel veke kakor trepet. Nekega dne je Boštjan zopet uzrl onega mladega človeka, ki je hotel umoriti svojo mater. Ko ga je ta spoznal na cesti, se je umaknil v gnečo, da skrije svojo plamtečo rdečico. Boštjan je bil tega v svojem srcu vesel. Vendar pa ga je hotela malodušnost neredko udušiti kakor gosta megla, ki je človek ne more dihati. Skozi ulice je hodil poln pekoče žeje po pomoči. V onem predmestju je našel neko sivo cerkev, ki je imela za zavetnika sv. Boštjana. Vesel je bil znamenja in vsa siva jutra je posečal to cerkev ko gost. Ena izmed slik je predstavljala svetnika, povezanega na stebri in izpostavljenega puščicam mučiteljev. Župnik, ki je zvedel za Boštjanovo življenje, je vsako jutro vstal navsezgodaj, da bi ga ne pustil brez duhovne hrane. Kljub temu pa je zmanjaval za glavo. Boštjan je blestel vedno močneje, in silneje. Od Boga povsem polna duša je vrela, tako se je

zdelo, skozi meso in ga je obdajala z nadzemskim sijajem.

Ko je Boštjan prenočeval, enkrat tukaj enkrat tam, navsezadnje na zavojih cunj na dvorišču, kjer je delal, mu je nekega dne rekla mlada žena, da zamore pri nji spati. Že dolgo je Boštjana pože-ljivo pogledovala in menila, če ga ima enkrat v svojem stanovanju, bo hitro prišla do svojega cilja. Šel je z njo. Obe izbi sta bili zanemarjeni, umaza-nost je silila pri ubitih oknih na dan. V kuhinjo samo stopiti, je bilo junaško dejanje; prsti so se vsepovsod močno lepili, kjerkoli je roka prijela. Boštjan je spal na slamnici na golih tleh. Strop je propuščal; iz stanovanja nad njimi je vlaga proni-cala neopazno po steni navzdol in risala zgoraj okrogle, jajčaste in skupaj se držeče madeže. Od-tod se je vlekla za dlan široka temna proga naravnost navzdol, v zgornji polovici povsem vodo-ravno predeljena od neke razpoke v steni, ki je bila vsled vlage pravtako temnolisasta. Boštjan je zrl na ta križ, ki je takorekoč visel iz oblakov, dokler se mu niso oči zaprle, in če so se oči od-prle, je zopet videl križ. »O križ, ki nada naša si edina, pozdravljen!« je molil.

Predmestni kolizej, kjer je Boštjan stanoval, je oklepal s četvero mogočnimi krili vlažno dvo-rišče, in na sredi je stala svetilka. Šestero oken-skih vrst, ena vrh druge, je bruhalo neprestano ropot in šumot, vile, krik, jok, petje; nemir, ki je komaj za nekaj nočnih ur onemel. Več kot štiristo ljudi je stanovalo v tej kletki. Dvorišče se je zdelo, da je luža gnojnice, kjer so rili črvi in ličinke. Šolarji so pomagali zločincem krivično blago skrivati ali prodajati. Komaj birmane de-klisce so se shajale pri kupljivih ženskah. Močvara je soplja miazme, človek jih je vdihaval pri vsa-

kem dihu. Ženska je Boštjanu pripovedovala o svojem možu, ki ji nobenega denarja ni dajal in se prikazal le po dolgih presledkih ves poln po-hote in surovosti, si vzel ženo in pretekal otroke. Jokala je in istočasno omenila, da mu bo nekega dne razklala črepinjo.

Boštjanu se je zdelo povsem brez smeha, ko je vprašal ženo, je-li že vse storila, da bi možu na kak način pomagala drugače živeti. Človek se je zvijal pod breami neke usode, ki je ni razumel; volk v železni pasti mesari samega sebe, človek napada svojega bližnjega. Medsebojno sovraštvo je bilo nemogoče razvozlati, nemogoče ugotoviti pra-vico in krivico. Boštjan je vzel otroka v naročje in na svoje srce in je vanje dihal. Zabaval in pod-učeval jih je; krompirje, ki so bili za kuho, je v nenavadni obliki izrezljal in upodobil iz njih figu-ric. Otroci so okoli njega pospali. Njihova mati je gojila nade na Boštjana. Ta nada in rastoča telesna snažnost njenih otrok jo je privedla do tega, da je bolj pazila nase. Nekega dne je Boštjan pričel v njeni odsotnosti veliko snaženje, potem pa je po-pravil in zlepil polomljene stolice ter vegasto mizo; razbite šipe je zalepil, šipe same umil in jih zagrnil z ostanki starega tula. Žena se je pribli-žala, njene oči so sijale, in s ponižnimi rokami je zahotela po Boštjanovih ramenih. Poskusila ga je poljubiti. Glasno ji je dejal: »Poglej me, sestra!« Ko je dvignila pogled, se je ustrašila pred sijajem njegovega obličja, pregloboko, bolešno resnobo, ki je izhajala iz njega. Boštjan se je dotaknil z ustni njenega čela, malone da se ni zgrudila; zna-menje na njenem čelu jo je močno peklo in zdelo se je, da udarja nalik plamenu v njene možgane.

»Kakšen človek si?« je mrmrala; »rada bi večno s teboj tako živela.« (Dalje prih.)